

Gurur ve Utanç • Brigitte Labbé

Çıtır Çıtır Felsefe Dizisi • Resimleyen: Jacques Azam • Türkçesi: Azade Aslan •

Çocuk Kitaplar • 40 sayfa • Önerilen sınıflar: 4, 5, 6

İLETİŞİM • ERDEMLER • DUYGULAR • KİŞİSEL GELİŞİM • SAĞLIK

gurur • utanç • duygular • yalan • önyargı • önyargı • kendini tanımak • dürüstlük • sorumluluk • duyarlılık • cesaret • karar vermek • ödev • meslekler • akran zorbalığı • suç-ceza • felsefe

Küçük büyük herkesin hayatı sorgulama rehberi “Çıtır Çıtır Felsefe” dizisinin Türkçe’deki 35. kitabı “gurur” ve “utanç” kavramlarını ele alıyor. Dizinin yaratıcısı **Brigitte Labbé**, hayatımızın merkezindeki iki önemli duyguyu, günlük yaşamdan örneklerle düşündürüyor. Bazen ikili ilişkilerde, bazen topluluk önünde, bazen de içdünyamızda duyduğumuz gururun ve utancın, nasıl mutlu ya da huzursuz hissettirdiğini çokboyutlu ele alıyor.

Jacques Azam'in zengin mizah anlayışını yansıttığı desenleriyle renklenen dizinin her kitabında, farklı bir felsefi kavram ya da temel bir konu ele alınıyor. Kavramlar, minik öyküler, kısa kısa örnek durumlar, diyaloglar ya da sorular sayesinde, çocukların kolayca anlayabileceği sadelikte aktarılıyor. Dizi, çocuklar ve felsefe üzerine yapılan birçok çalışmaya da ilham veriyor.

Utandığımızda kimimiz titrer, kimimizin gözleri dolar ya da kalp atışları hızlanır. Gurur duyduğumuzdaysa, gülmek, zıplamak, çığlık atmak isteriz. Utanç ve gurur çok güçlü, çok yoğun duygulardır ve içimizde ikisine ilişkin de duyarlılık vardır. Bu duyarlılık bize neyin doğru, neyin yanlış olduğunu bildirir; kendimizde hoşlandığımız ya da hoşlanmadığımız şeyleri hissettirir; kendimizi keşfetmemizi sağlar...

TARTIŞMA KONULARI...

- 1- Gurur ya da utanç sizde ne tür fiziki etkiler yaratır; size bakan biri gururlandığınızı ya da utandığınızı hangi hareketlerinizden anlar? İnsanın hiç gururlanması gerekirken utandığı, utanması gerekirken gururlandığı durum olur mu? Örnek verir misiniz?
- 2- Yazar bu iki kavramın neden diğer duygulardan farklı olduğunu söylüyor? Siz bu görüşe katılıyor musunuz? Örnek vererek açıklayın.
- 3- Simge ve Mine’yle ilgili 7-9. sayfalarda verilen örnekte, anaokuluna giderken babasının işiyle gurur duyan Mine, ortaokuldayken neden Mert’e babasının işini söyleyemiyor? Kamyon şoförü olmak utanılacak bir meslek mi?
- 4- Birinin yaptığı işten, yamalı giysisinden ya da az para kazanıyor olmasından utanç duymasını gerektiğini kim belirliyor? Gurur ya da utanç duymak öğretilir mi, nasıl?
- 5- Sizinle en çok gurur duymasını istediğiniz kişiler kimler? Onların beğenisini kazanmak için neler yaparsınız? Gururlanma duygusunun tehlikeli bir tarafı da olabilir mi?
- 6- Yazar “ahlaki duyarlılık” kavramıyla ne anlatmak istiyor? İnsanın kendine karşı duyduğu büyük bir huzursuzluk kaynağı olan utanç kişiye yararlı olabilir mi? Örnekler vererek açıklayın. İnsanın duygularının farkına varması, kendini tanımak kişiye ne yarar sağlar?
- 7- 22-23. sayfalardaki Peker vakasına bakarak, kendimizi şaşırttığımız, içimizde hoşumuza giden bir şey keşfettiğimiz gurur anlarına örnek verir misiniz? Sizce aynı vakadaki Candemir neden sadece seyretti, hiçbir şey yapmadı?
- 8- Marketten oyun çalan Rudi ile Ethem arasında ne fark var? Neden biri rahat da diğeri rahatsızlık duyuyor? Gurur ve utanç duyguları doğuştan mı gelir, kalıtsal mıdır? Utanç duygusu kişiye yarar sağlar mı?

- 9- Ahlaki duyarlılığı zayıf ebeveynlerin çocukları bu duyarlılığı nasıl kazanabilir? Çocuklar ebeveynlerini ahlaki duyarlılığa davet edebilirler mi? Nasıl?
- 10- 34-37. sayfalardaki Yücehan, Darcan ve Ester'in sorunu ne? Dozunda utanç ve dozunda gurur nasıl olur? Aşırı gurur ve aşırı utanç ne gibi zararlara yol açar?
- 11- Toplumun oluşturduğu ne tür yargılar utanca ya da gurura neden olabilir? Gurur ve utancın önyargılarla, dürüstlikle ya da sorumluluklarla bağlantısı olabilir mi? Örneklerle açıklayın.
- 12- Bu kitap size kendinizle ve yakınlarınızla ilgili yeni neler fark ettirdi?

YARATICI ETKİNLİKLER...

Çalışmaların çoğu online / çevrimiçi ortamda, ekran başında da gerçekleştirilebilir.

- Oylama:** Herkes kendinde gurur duyduğu bir yeteneğini, alışkanlığını, becerisini, tutum ve davranışını söyleyerek nedenini açıklasın. Diğerleri de bu söylediğinin gurur duyulacak bir şey olup olmadığına dair görüş bildirsın. "Evet" anlamına gelen mavi bir "şeyi" ya da "hayır" anlamındaki kırmızı bir "şeyi" (kalem, kutu, defter, kâğıt, karton parçası, bardak, rozet, şapka, kazak, top vb.) kaldırarak oylamaya katılsın. Sonuçta paylaşılan her bir yetenek, alışkanlık, beceri, tutum ve davranış için sınıftakilerin algısı ortaya çıksın. Tartışmalı olanlar için irdeleme yapılsın; gurur algısının kişiden kişiye nasıl değişebileceği ortaya çıkarılsın.
- Çalıştay:** Öğrenciler 3 gruba ayrılarak utanç duygusunu irdelesinler. Bir grup utanç-kültür, ikinci grup utanç-eğitim, üçüncü grup da utanç-kişilik arasındaki bağlantıları çalışsın. Utancın bu kavramlarla nasıl şekillendiği, bu duygunun kimlerde ve nasıl yoğunlaştığı, aşırı utancın yol açtığı psikolojik ve tutumsal etkiler somut örnekler üzerinden açıklansın.
- Atışma:** Öğrenciler, "Utanma insanı geliştirir," ve "Utanma insanı geriletir," görüşlerinden hangisini benimsediklerine göre 2 gruba ayrılarak karşılıklı otursun. Herkes görüşünü destekleyecek bir açıklama ve örnek düşünsün. Hazırlıklar tamamlanınca grup üyeleri görüşlerini karşılıklı olarak birer birer, atışma formatında dile getirsin. Bakalım, her ikisi de doğru olduğu halde hangi görüş öne çıkacak?
- Anket:** Herkes çevresinden 4-5 yetişkine şu soruları yönelterek küçük bir anket yapsın: 1- Çocuğunuzun hangi davranış ya da tutumları sizi utandırır? 2- Çocuğunuzun en gurur duyduğunuz özelliği ne? 3- Hangisinden daha çok gurur duyarsınız: Çocuğunuzun zengin bir siyasetçi olmasından mı, az para kazansa da bilim insanı olmasından mı? 4- Çocuğunuzun klasik/modern dansçı olmasından mı, bakkal açmasından mı daha çok utanırsınız?.. Yanıtları sınıfça ayrıştırın ve bir sonuç raporu düzenleyerek yayınlaştırsın.
- Sergi:** Herkes cep telefonu ile "meslekler" temasını işleyen çeşitli fotoğraflar çeksın. Fotoğrafları gurur verici ya da toplumca küçümşenen meslekler olarak ayrıştırın. Herkes en beğendiği bir ya da iki fotoğrafını seçsin ve tüm fotoğraflardan "Meslek Algısı-Toplum Yargısı" başlığını taşıyan bir video oluşturun. Fotoğrafi çeken öğrencinin adı da mutlaka yazılsın. Müzikle destekleyeceğimiz bu özel dijital fotoğraf sergisini okul genelinde yayınlaştırsın ve ailelerle paylaşın; gurur ve küçümşeme algısını topluca irdeleyin. Aynı çalışmayı farklı temalar için de yapabilirsiniz.
- Canlandırma:** Öğrenciler 3-4 kişilik gruplara ayrılsın. Her grup kendi içinde, "Yalan söylediğimi kimse anlamaz", "Zorbalık yapacaksan bari kendini açık etme", "Cezalandırılacağımı bilsem bile kafama taktığımı yaparım", "Kaç aydan beri ödev yapmıyorum, ama kimseye de çaktırmıyorum", "Bence çoğu zaman dürüstlük enayilik oluyor" gibi sakıncalı tutum ve davranışları "başarı" olarak sunanlarla ilgili kısa bir drama yazıp sahnelesinler. (Gruplar gerektiğinde misafir oyuncu talep edebilirler.) Her drama, olasılıkları, felsefeleri ve yarattıkları gurur ve utanç duyguları yönünden ayrı ayrı tartışılsın. Dramaların sonunda ortak bir önerme çıkarılsın.
- Oyun:** Değişik durumları/vakaları kâğıtlara yazın ve hepsini uçak biçiminde katlayın. Havaya atılan uçaklardan herkes bir tane alsın. Üzerinde yazan durumun/vakanın utanç verici mi yoksa gururlandırıcı mı olduğunu yorumlasın. Örnekler: Matematik sınavında yakalanmadan kopya çekmek; arkadaşının

doğum günü kutlamasında ilgi odağı olmayı başarmak; bahçeli, havuzlu, lüks sitede yaşıyor olmak; tiyatro gösterisinde oyuncunun unuttuğu yerlerde izleyiciye fark ettirmeden söz uydurması; ilk kez önemli maça çıkan deneyimsiz oyuncunun basket atamaması; müziğe yeteneksiz olan çocuğun ancak aylar sonra gitardan biraz ses çıkarabilmesi vb. Gruplar kendi vakalarını oluşturabilirler. Herkesin görüşü, nedenleriyle birlikte sınıfça tartışılsın. Öğrencilerin durumları nasıl yorumladığı, bakış açıları ortaya çıksın.